

'BIG SUGAR' IN NEDERLAND

DE VERSMELTING TUSSEN WETENSCHAPPERS
EN DE SUIKERINDUSTRIE

SAMENVATTING

Uit het rapport "Big Sugar" in Nederland – de versmelting tussen wetenschappers en de suikerindustrie' kan geconcludeerd worden dat de Nederlandse suikerindustrie in grote lijnen dezelfde strategieën als 'Big Tobacco' gebruikt om wetenschap(pers) te beïnvloeden.

De wetenschappers betrokken bij de suikerindustrie uiten zich publiekelijk in lijn met de belangen van deze industrie, waarbij suiker in mindere of meerdere mate wordt verdedigd. Dit kan de wetenschappelijke consensus verstoren, invloed hebben op voedingsbeleid en verwarring zaaien bij de consument.

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat negen wetenschappers zijn betrokken bij de suikerindustrie, via het Kenniscentrum suiker & voeding (KSV). Voor zes van de negen wetenschappers was er (op meerdere momenten) onvoldoende transparantie over hun toenmalige betrokkenheid bij KSV. KSV wordt gefinancierd door het bedrijf Suiker Unie (recentelijk gewijzigd naar 'Cosun Beet Company') en heeft volgens haar eigen statuten als doel: "het behartigen van de belangen van de suikerindustrie". Het instituut mengt zich geregeld in het wetenschappelijke debat omtrent suiker.

Alle negen wetenschappers doen publiekelijk uitingen in lijn met de belangen van de suikerindustrie: in wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties, congressen en workshops, YouTube-filmpjes en in de media.

Dit komt in grote lijnen hier op neer:

- suiker in een positiever daglicht plaatsen
- de negatieve effecten van suikerconsumptie bagatelliseren
- de aandacht afleiden van suiker
- regulering en aanbevelingen met betrekking tot suikerreductie bekritisieren
- de verantwoordelijkheid bij de consument leggen, in plaats van bij de industrie

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat KSV hierbij in grote lijn dezelfde strategieën als de tabaksindustrie gebruikt om de wetenschap te beïnvloeden:

- 2 Onderzoek(ers) financieren
- 2 Onderzoek verspreiden als het de eigen belangen ondersteunt, of bekritisieren als dat niet het geval is
- 3 De pers en media gebruiken om de eigen belangen te vertegenwoordigen
- 4 Gunstige onderzoeksresultaten gebruiken om te lobbyen bij beleidsmakers
- 5 Niet transparant zijn over de betrokkenheid van de industrie

SAMENVATTING

1 ONDERZOEK(ERS) FINANCIEREN

Talrijke onderzoeken wijzen uit dat financiering van wetenschappelijke studies en/of wetenschappers tot beïnvloeding kan leiden. Financiering door bedrijven resulteert vaak in gunstige onderzoeksresultaten voor de sponsor, leidt de aandacht af van ongunstige resultaten en biedt minder ruimte voor maatschappelijk en fundamenteel onderzoek. Hierdoor kan het proces van kennisverwerving en het bereiken van wetenschappelijke consensus worden verstoord.

Uit het onderzoek van foodwatch blijkt dat negen Nederlandse wetenschappers sterke banden hebben met KSV en dus ook de suikerindustrie:

- Acht wetenschappers zijn de afgelopen 15 jaar gefinancierd* door KSV (en 1 waarschijnlijk).
- Zes wetenschappers zijn betrokken bij KSV-publicaties*.
- Drie wetenschappers zitten of zaten in de wetenschappelijke raad van KSV.
- Vijf wetenschappers zitten of zaten in de redactieraad van de KSV-nieuwsbrief 'Suiker in Perspectief'.
- Acht wetenschappers zijn ook betrokken (geweest) bij ILSI: een bekende voorvechter van de suikerindustrie en in 2019 ontmaskerd als lobbygroep.

**Onder financiering wordt verstaan: een financiële vergoeding of ondersteuning door KSV voor het doen van onderzoek of het geven van advies, een leerstoel en deelname aan voorlichtingsvideo's van KSV ('Infokick' YouTube video's).*

**Onder KSV-publicaties wordt verstaan brochures, factsheets, position papers en 'Infokick' YouTube video's. De KSV-nieuwsbrief 'Suiker in Perspectief' is niet meegenomen in deze definitie, aangezien de wetenschappers vaak 'passief' geïnterviewd worden.*

2 ONDERZOEK VERSPREIDEN ALS HET DE EIGEN BELANGEN ONDERSTEUNT, OF BEKRITISEREN ALS DAT NIET HET GEVAL IS

Alle negen wetenschappers die betrokken zijn bij (en/of gefinancierd zijn door) KSV, doen uitingen in lijn met de belangen van de suikerindustrie: in wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties (zoals de 'Infokick' YouTube video's), congressen en workshops.

Zo wordt door hen gesteld dat suiker niet specifiek bijdraagt aan obesitas, vet een grotere boosdoener is, overgewicht vooral komt door een tekort aan beweging, suiker past in een evenwichtig dieet en geen grote rol speelt bij tandbederf. Ook wordt onderzoek dat aantoonde dat suiker wel schadelijk kan zijn actief bekritiseerd. Studies die de mogelijke verslavende werking van suiker of de rol van frisdrank bij gewichtstoename behandelen worden in twijfel getrokken.

SAMENVATTING

Hieronder een greep uit de argumenten van de wetenschappers verbonden aan KSV. Foodwatch legde verschillende van deze argumenten voor aan (internationale) experts en voedingsprofessionals, of ging ten rade bij gerenommeerde instituten zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en Global Food Research Program. Hieruit blijkt dat wetenschappers betrokken bij KSV in meerdere gevallen een wel héél positief – en vaak ook discutabel – beeld over suiker schetsen.

- **Suiker en energieverbranding:**

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Maar overgewicht ontstaat in eerste instantie wanneer we meer calorieën innemen dan we verbranden; het maakt daarbij helemaal niet uit wat je eet. (...) Kortom, je kunt niet één soort voedsel of één ingrediënt de schuld geven van gewichtsproblemen. Dat geldt vooral voor suiker; het is niet verslavend en het maakt in principe niet dik.”

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2013

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Door ongezond eten krijg je (ook bij een normaal gewicht) een hogere kans op hart- en vaatziekten, type 2 diabetes en kanker. Ook daar speelt suiker als één van de oorzaken mee (maar ook hier geldt: niet de enige). Natuurlijk is voldoende lichaamsbeweging ook belangrijk. Het is echter zinloos daar naar te wijzen want: you can't out-run a bad diet.”

Prof. Seidell, hoogleraar voeding, 2020

- **Suiker en tanden:**

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Bij tanderosie spelen andere factoren dan suiker een rol. De directe etsende werking van zuren veroorzaakt tanderosie (eventueel in combinatie met mechanische slijtage).”

Wetenschapper betrokken bij suikerindustrie, 2016

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Vrije suikers zijn de essentiële voedingsfactor bij de ontwikkeling van tandcariës. Tandcariës ontwikkelen zich wanneer bacteriën in de mond suikers metaboliseren om zuur te produceren dat het harde weefsel van de tanden (glazuur en dentine) demineraliseert.”

Wereldgezondheidsorganisatie, 2017

- **Suiker en sport:**

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Zowel de recreatieve sporter als de topatleet kunnen evenveel baat hebben bij het gebruik van een sportdrink tijdens duurinspanning.”

Wetenschapper betrokken bij KSV, 2020

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Het drinken van te veel van deze [sport]dranken, vooral wanneer er niet krachtig wordt getraind, kan het risico op overgewicht en obesitas en andere gezondheidsproblemen zoals diabetes type 2, hart- en vaatziekten en jicht vergroten.”

Harvard School of Public Health, 2019

SAMENVATTING

- Suiker en taksen:

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE	GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE
<p>“De invoering van belastingen op suikerhoudende levensmiddelen en dranken [wordt] niet gestaafd door solide wetenschappelijk bewijs en [zal] naar verwachting grotendeels ontoereikend zijn om het hele probleem van energieoverconsumptie aan te pakken.”</p> <p><i>Wetenschapper betrokken bij suikerindustrie, 2014</i></p>	<p>“In het Verenigd Koninkrijk heeft de suikertaks ervoor gezorgd dat er jaarlijks 45 miljoen kilo suiker uit het dieet van de Britten verdwijnt. (...) Voor mij past de suikertaks in het rijtje met het rookverbod en het dragen van autogordels als één van de meest impactvolle maatregelen in de openbare gezondheidszorg van de afgelopen 50 jaar in het Verenigd Koninkrijk.”</p> <p><i>Jamie Oliver, 2020</i></p>

Op de website van foodwatch en in het volledige rapport zijn meer voorbeelden van deze argumenten en bijhorende tegenargumenten te vinden. ([klik hier](#))

3 DE PERS EN MEDIA GEBRUIKEN OM DE EIGEN BELANGEN TE VERTEGENWOORDIGEN

Vijf van de negen wetenschappers - op basis van een steekproef van een beperkt aantal publicaties - vertegenwoordigen in de media de belangen van de suikerindustrie.

Kranten als *de Volkskrant* en *NRC* en voedingstijdschrift *Voeding & Visie* lieten verschillende bij KSV betrokken wetenschappers uitvoerig aan het woord, waarbij suiker wordt verdedigd en/of in een positief daglicht geplaatst. Ook werkten 5 wetenschappers mee aan commerciële artikelen van Suiker Unie bij *NRC*, die door de bijdrage van de wetenschappers werden ‘verwetenschappelijkt’. Bij 4 wetenschappers was er bij uitingen in de media onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstremming bij KSV (zie verder).

Artikelen in de media hebben vaak een heel groot bereik. Hierdoor kan op grote schaal verwarring worden gezaaid over suiker en kan dit consumenten ontmoedigen de suikerconsumptie te reduceren. Dit terwijl consumenten veel meer baat hebben bij een eenduidige boodschap: de suikerconsumptie moet naar beneden om het risico op overgewicht, obesitas en tandcariës te beperken. Met dergelijke publieke uitingen lijken de belangen van de suikerindustrie (het verkopen van suiker) voorrang te krijgen, boven die van de gezondheid van de consument.

Op de volgende pagina een selectie van enkele uitingen door wetenschappers betrokken bij KSV - en de tegenargumenten van onafhankelijke experts of instituten.

SAMENVATTING

- Suiker en eetgedrag:

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Maar noem het een verslaving, en je hebt een mooi excuus voor ongezond gedrag. Als het de schuld is van de suiker zelf en van de industrie die dat overal maar in stopt, ben je zelf niet verantwoordelijk”.

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2017

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Dat is een te gemakkelijke manier van benaderen. Zulke opmerkingen werken ook niet bij rokers of alcohol verslaafden. (...) Ook hebben suiker/ koolhydraat arme diëten bewezen effect op diabetes en overgewicht.”

Prof. Aart Jan van der Lelij, sectorhoofd endocrinologie Erasmus MC, 2020

- Suiker en verantwoordelijkheid:

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Veel mensen leggen de verantwoordelijkheid voor overgewicht bij de industrie, die overal suiker in stopt. (...) Maar het is ook de individuele keuze van de consument om te komen tot een verantwoorde consumptie. Het is te gemakkelijk om de schuld helemaal buiten jezelf te leggen.”

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2017

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“De hoeveelheid suiker in levensmiddelen is aan de fabrikanten, niet aan de consumenten. Als er eenmaal suiker in een product zit, heeft de consument geen keuze meer. (...) Daarom zijn deze maatregelen belangrijk om in te voeren.”

Prof. Marion Nestle, professor voeding, 2020

- Suiker en beweging:

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Suiker maakt niet dik, te veel eten en weinig bewegen wel.”

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2010

“Het is een kwestie van te veel energie en te weinig aandacht voor het belang van meer bewegen.”

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2016

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

“Het overweldigende wetenschappelijke bewijs is dat het verminderen van de inname van calorieën effectiever is dan beweging voor het beperken van gewichtstoename en het stimuleren van gewichtsverlies.”

Global Food Research Program, 2017

SAMENVATTING

4 VOORDELIGE ONDERZOEKSRÉSULTATEN GEBRUIKEN OM TE LOBBYEN BIJ BELEIDSMAKERS

Acht van de negen wetenschappers die betrokken zijn bij KSV, zijn ook betrokken (geweest) bij internationale lobbyorganisaties van de industrie: bij de Europese tak van het International Life Science Institute (ILSI) en World Sugar Research Organization (WSRO). Beide organisaties staan bekend als lobbyorganisaties rond suiker en worden ondersteund door grote bedrijven binnen de suikerindustrie.

Het 'wetenschapsinstituut' ILSI werd in 2019 als lobbygroep van de industrie ontmaskerd. Het onderzoek van ILSI wordt regelmatig bekritiseerd, bijvoorbeeld door de WHO en zelfs door sommige voedingsbedrijven. Acht wetenschappers verbonden aan KSV, zijn of waren ook betrokken bij ILSI via een 'Task Force' en/of 'Expert Group', het bijdragen aan workshops, onderzoek of de Raad van Bestuur.

Eén van deze acht wetenschappers is, net zoals de directeur van KSV en verschillende directieleden van Suiker Unie, ook betrokken (geweest) bij de World Sugar Research Organization (WSRO). WSRO is heel actief geweest bij de lobby richting de WHO, om de door de WHO voorgestelde gezondheidsrichtlijnen over suiker te schrappen. Zes van de aan KSV verbonden wetenschappers hebben zich ook in Nederland publiekelijk tegen de nieuwe WHO-richtlijn geuit.

- Suiker en reductie:

BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

"Het publiek denkt dat het bij de richtlijn [beperk de inname van vrije suikers] gaat om het terugdringen van overgewicht. Maar an sich zal het op dat gebied niets opleveren."

Wetenschapper betrokken bij de suikerindustrie, 2015

GEEN BANDEN MET SUIKERINDUSTRIE

"De wetenschap zou zeggen dat het zoveel mogelijk verminderen van toegevoegde suiker in je voedsel het beste is, zelfs al wordt de toegevoegde suiker helemaal tot nul gereduceerd."

Prof. Barry Popkin, hoogleraar voeding, 2020

SAMENVATTING

5 NIET TRANSPARANT ZIJN OVER DE BETROKKENHEID VAN DE INDUSTRIE

Transparantie over betrokkenheid bij de industrie is cruciaal. Iedereen moet kunnen nagaan of er sprake is van eventuele belangenverstrengeling – of hier in ieder geval waakzaam voor zijn.

Wetenschappelijke gedragscodes leggen daarom de nadruk op de noodzaak van transparantie over nevenfuncties, financiering en mogelijke belangenverstrengeling. Op basis van de gedragscodes en in dit rapport gehanteerde definities kan worden vastgesteld:

- Voor zes van de negen wetenschappers was er (op meerdere momenten) onvoldoende transparantie over hun toenmalige betrokkenheid bij KSV- en bij een zevende over ILSI.
- Drie wetenschappers waren niet transparant over hun nevenfuncties bij KSV en een vierde was niet transparant over nevenfuncties* bij ILSI. Drie van de vier pasten hun profielpagina aan toen ze hier door foodwatch op werden gewezen.
- Bij een wetenschapper was er onvoldoende transparantie over onderzoeksfinanciering door KSV bij een wetenschappelijke publicatie.
- Bij drie wetenschappers was er in een wetenschappelijke publicatie onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstrengeling* bij KSV.
- Bij vier wetenschappers was er bij uitingen in de media onvoldoende transparantie over mogelijke belangenverstrengeling: hun betrokkenheid bij KSV werd niet vermeld.

** Onder nevenfuncties wordt verstaan: de betrokkenheid bij de redactieraad en wetenschappelijke raad van KSV.*

** Onder mogelijke belangenverstrengeling wordt verstaan: de betrokkenheid van wetenschappers bij de KSV-redactieraad en wetenschappelijke raad en/of de KSV Infokick YouTube video's (directe belangen) en het uitvoeren van (betaald) onderzoek voor KSV en het meewerken aan KSV-publicaties zoals position papers, brochures en factsheets (indirecte belangen).*

Het gebrek aan transparantie valt mogelijk (deels) te verklaren door een gebrek aan eenduidige en breed gedeelde definities m.b.t. mogelijke belangenverstrengeling en nevenfuncties. Dit is volgens foodwatch echter geen excuus om niet transparant te zijn: er kan beter te veel dan te weinig worden gemeld.

ONDERZOEKSMETHODE

INSTEEL

Op internationaal niveau werd reeds aangetoond dat de suikerindustrie overeenkomstige strategieën als 'Big Tobacco' hanteert om de wetenschap te beïnvloeden. In het huidige rapport wordt onderzocht of ook de Nederlandse suikerindustrie dergelijke strategieën gebruikt. Het Kenniscentrum suiker & voeding – en de betrokkenheid van wetenschappers bij KSV – werd hiervoor als uitgangspunt genomen. Aangezien KSV expliciet inzet op wetenschappelijke kennis en onderzoek met betrekking tot suiker, is dit instituut het logische vertrekpunt om de 'versmelting' tussen de suikerindustrie en wetenschappers te onderzoeken.

BRONNEN

Foodwatch deed voor haar onderzoek onder meer beroep op Wob-verzoeken (Wet openbaarheid bestuur), wetenschappelijke publicaties, KSV-publicaties, opnames of notulen van congressen en presentaties, openbare persoonlijke profielpagina's van wetenschappers, de KSV-website, gesprekken met KSV en zoekacties op internet, artikelen en uitingen in de media.

ANONIMISEREN VAN WETENSCHAPPERS

Foodwatch koos ervoor om in dit rapport de namen van de wetenschappers, die betrokken zijn bij Kenniscentrum suiker & voeding, te anonimiseren. Met dit rapport wil foodwatch aantonen dat sterke betrokkenheid bij en samenwerking met de suikerindustrie risico's met zich meebrengt, zoals het verstoren van de wetenschappelijke consensus en het zaaien van verwarring omtrent suiker(consumptie). Wat foodwatch niet wil is individuele wetenschappers reputatieschade berokkenen.

Wetenschappelijke integriteit is een complex gegeven, waarbij verschillende spelers betrokken zijn. Zowel de industrie, overheid, universiteiten en wetenschappers spelen een rol bij 'de uitverkoop van wetenschap'. Door bloot te leggen wat de invloed van de (suiker) industrie op de wetenschap is en dat hierover onvoldoende transparantie is, hoopt foodwatch dat er stappen worden ondernomen om de onafhankelijke voedingswetenschap te beschermen.

INHOUDELIJKE DISCUSSIE OVER SUIKER

In een voorgaand rapport, 'Diëtisten, ontsponsor u! Advies diëtist mede mogelijk gemaakt door pizza, ijs- en suikerfabrikanten' (oktober 2019), onderzocht foodwatch de invloed van de suikerindustrie op de diëtistenbranche. Naar aanleiding van dit rapport vroeg KSV op haar website aan foodwatch om de inhoudelijke discussie met betrekking tot suiker aan te gaan:

“Wat deugt er dan niet aan onze informatie over suiker? Laat het dáár over gaan! Wij nodigen Foodwatch en Radar uit om aan te geven welke feitelijke onjuistheden kenniscentrum suiker & voeding heeft gecommuniceerd.”

Kenniscentrum suiker & voeding, 21 oktober 2019

ONDERZOEKSMETHODE

In dit rapport worden de uitingen van de wetenschappers betrokken bij KSV inhoudelijk door foodwatch getoetst en wordt deze discussie aangegaan via onder meer:

- reacties van (internationale) experts en voedingsprofessionals;
- rapporten en informatie van gerenommeerde instituten zoals de Wereldgezondheidsorganisatie en Global Food Research Program;
- het bieden van een breder kader over de jarenlange beïnvloeding van wetenschap door de (internationale) suikerindustrie.

DIT WIL FOODWATCH

Onderzoek(scommunicatie) met betrekking tot producten die bewezen of mogelijk schadelijk zijn, zoals tabak en suiker, moet gedaan worden door onafhankelijke wetenschappers en onderzoeksinstanties. Zeker indien dit onderzoek betreft naar de mogelijk schadelijke effecten voor mens, dier en milieu.

Internationale gezondheidsinstanties en -professionals, specialisten en overheden bevelen aan de suikerconsumptie te reduceren om het risico op overgewicht, obesitas en tandcariës te beperken. De mate waarin suiker al dan niet schadelijk is moet wetenschappelijk worden vastgelegd en onderzoek hiernaar is noodzakelijk. Maar dit onderzoek moet onafhankelijk en transparant zijn. Anders is het risico te groot dat wetenschappelijk onderzoek het belang van bedrijven dient, in plaats van de samenleving.

Foodwatch wilt dat er een einde komt aan de uitverkoop van de wetenschap en roept de verschillende spelers via een manifest op tot actie. Op de [website van foodwatch](#) is meer uitleg en achtergrondinformatie over het manifest te vinden.

De voedselwaakhond concludeert in navolging van Marion Nestle, professor in voeding en auteur van *Unsavoury Truth: How Food Companies Skew the Science of What We Eat*:

“Persoonlijke acties kunnen ineffectief lijken in vergelijking met de enormiteit van de macht van de industrie, maar verlies de hoop niet.

Contacteer je volksvertegenwoordigers. Laat jouw mening weten over de invloed van de industrie op het gebied van voeding en gezondheid. Als burgers hebben we recht op en verdienen we gezondere, duurzamere en meer ethische voedselsystemen.

Als wij dit niet eisen, wie dan wel?”

**FOODWATCH NEDERLAND
DE WITTENSTRAAT 25
1052 AK AMSTERDAM
NEDERLAND**

**020 774 1079
FOODWATCH.NL
CONTACT@FOODWATCH.NL**

 [FACEBOOK.COM/FOODWATCHNL](https://www.facebook.com/foodwatchnl)

 [@FOODWATCH_NL](https://twitter.com/foodwatch_nl)